

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลาม
ภาษาไทยของจุฬาราชมนตรี

Conjunctive cohesion in Thai Islamic verdicts of Sheikhul Islam

ซัลมาน ดาราฉาย¹

Salman Darachai

วรวัช วาสนปรีชา²

Worawat Wasanapreecha

Abstract

This main purpose of this study was to analyze the conjunctive cohesion in Thai Islamic verdicts. The data collected for the study were from 47 Thai Islamic verdicts made by Sheikhul Islam on the official website of the Office of Sheikhul Islam of Thailand. The analysis using percentage revealed that the verdicts comprised 14 categories of conjunctive cohesion ranked from high to low as follows: clarification (26.49%), addition (18.80%), alternation (9.92%), purpose (7.65%), procedure (6.75%), origin (6.14%), time (6.00%), result (3.79%), cause

---

¹ดร. สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสมัยใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ประเทศไทย
Ph.D., Department of Thai Language to Modern Communication, Faculty of Liberal Arts,
Kasem Bundit University, Thailand

²อาจารย์ ศูนย์อีเลิร์นนิ่ง มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ประเทศไทย
Lecturer, E-learning Center, Kasem Bundit University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: sdarachai@yahoo.com

(Received: 4 July, 2017; Revised: 24 October, 2017; Accepted: 27 November, 2017)

(3.14%), condition (3.10%), contrast (2.54%), exemplification (2.37%), corroboration (1.72%), and transition (1.59%).

Keywords: Conjunctive cohesion, Islamic verdict, Sheikhul Islam

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาษาจากคำวินิจฉัยจำนวน 47 เรื่อง ของจุฬาราชมนตรีที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของสำนักจุฬาราชมนตรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคืออัตราส่วนร้อยละ ผลการศึกษาปรากฏว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมสามารถจำแนกเป็น 14 ประเภท เรียงตามลำดับความถี่ในการปรากฏใช้จากมากไปน้อย ได้แก่ การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ (ร้อยละ 26.49) การเชื่อมโยงแสดงความคล้ายตาม (ร้อยละ 18.80) การเชื่อมโยงแสดงการเลือก (ร้อยละ 9.92) การเชื่อมโยงแสดงจุดหมาย (ร้อยละ 7.65) การเชื่อมโยงแสดงลักษณะ (ร้อยละ 6.75) การเชื่อมโยงแสดงแหล่งเดิม (ร้อยละ 6.14) การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา (ร้อยละ 6.00) การเชื่อมโยงแสดงผล (ร้อยละ 3.79) การเชื่อมโยงแสดงเหตุ (ร้อยละ 3.14) การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข (ร้อยละ 3.10) การเชื่อมโยงแสดงความขัดแย้ง (ร้อยละ 2.54) การเชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง (ร้อยละ 2.37) การเชื่อมโยงแสดงการเสริม (ร้อยละ 1.72) และการเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง (ร้อยละ 1.59)

คำสำคัญ: การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อม คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลาม จุฬาราชมนตรี

บทนำ

กฎหมายอิสลามเป็นกฎหมายที่มีแหล่งที่มาจากอัลกุรอาน (คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม) และอัลหะดีษ (จริยวัตรของศาสดามุฮัมมัด) มวลมุสลิมยึดถืออัลกุรอานและอัลหะดีษ ที่กำหนดแนวทางไว้อย่างสมบูรณ์สำหรับการดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม หากมุสลิมประสบปัญหาหรือมีคำถามที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เช่น

คำถามเกี่ยวกับการรับบริการตรวจรักษาทางการแพทย์ คำถามเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และคำถามเกี่ยวกับการเลือกใช้สินค้าและบริการ ฯลฯ แต่ทว่าไม่สามารถหาคำตอบ สำหรับคำถามเหล่านี้ได้โดยตรงจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ดังนั้น นักกฎหมายหรือนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลามจึงมีบทบาทในการพิจารณาและวินิจฉัย ประเด็นปัญหาพร้อมทั้งประกาศคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลาม (Islamic verdict) หรือที่ในภาษาอาหรับใช้คำว่า “ฟัตวา” (Fatwa) ซึ่งหมายถึงความเห็นของนักกฎหมาย หรือนักวิชาการที่มีต่อประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามมุมมองของกฎหมายอิสลาม (Black & Hosen, 2009, p. 405; Saleh, 2011, p. 57) คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การพิจารณาข้อเท็จจริง การพิจารณานำข้อกฎหมาย อิสลามมาประยุกต์ใช้ และการประกาศคำวินิจฉัย ตามลำดับ (Benmad et al., 2012, p. 46) รูปแบบโดยปรกติของคำวินิจฉัยเริ่มจากคำถามของผู้ร้องขอคำวินิจฉัยแล้วตามด้วย คำตอบของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลาม พร้อมทั้งหลักฐานอ้างอิงจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และบรรดาตำราของปวงปราชญ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

กล่าวได้ว่า คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นข้อความที่ประกอบด้วย ประโยคหลายประโยคที่ต่อเนื่องกัน โดยประโยคต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันนี้มีเนื้อความ ที่เกี่ยวพันกันด้วย ทั้งนี้ นักภาษาศาสตร์เรียกหน่วยภาษาระดับข้อความทั้งภาษาพูด และภาษาเขียนที่ปรากฏใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่า “สัมพันธสาร” (discourse) (Schiffrin, 2006, pp. 170 - 171) คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามจึงอาจจัดเป็นสัมพันธสาร หรือข้อความประเภทภาษาเขียน (written discourse) แบบหนึ่งที่ปรากฏใช้เมื่อมี ผู้ร้องขอคำวินิจฉัยและมีผู้ประกาศคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติของอิสลาม อนึ่ง คุณสมบัติ สำคัญของข้อความทุกประเภทก็คือการเชื่อมโยงความ (cohesion) ซึ่งหมายถึง ความเกี่ยวพันกันระหว่างประโยคต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันในข้อความ อันจะทำให้ผู้รับสาร เข้าใจความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารได้ (Prasitratthasin, 2012, p. 117) การเชื่อมโยงความทั้งภายในและระหว่างประโยคอาจจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น การอ้างอิง การละ การใช้คำศัพท์ และการใช้คำเชื่อม

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมเป็นเรื่องหนึ่งที่มีการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลาย ตัวอย่างการศึกษาที่เป็นผลงานร่วมสมัย อาทิ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “Discourse Analysis of Catholic Homilies: A Case Study of Queen of Apostles Seminary Church, Ruaraka Nairobi” (Karanja, 2014) ที่พบว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมที่ปรากฏใช้ในการเทศนาธรรมทางคริสตศาสนาในกายโรมันคาทอลิก ประกอบด้วยคำเชื่อม 4 ประเภท ได้แก่ คำเชื่อมแสดงการเพิ่มข้อมูล (additive) คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง (adversative) คำเชื่อมแสดงเหตุ (causative) และ คำเชื่อมแสดงเวลา (temporal) ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอีกเรื่องหนึ่ง ได้แก่ “Density and Distribution of Cohesive Devices in the Texts of Literary and Legal Genres” (Baleviciene, 2014) ที่พบว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในข้อความประเภทวรรณกรรมและกฎหมายก็ประกอบด้วยคำเชื่อมแสดงการเพิ่มข้อมูล คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมแสดงเหตุ และคำเชื่อมแสดงเวลาด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามเป็นหัวข้อเรื่องที่ยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษามาก่อน ทั้งนี้ การศึกษาเกี่ยวกับคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามที่ผ่านมาในอดีตมักเป็นการศึกษาด้วยมุมมองทางกฎหมาย เช่น การศึกษาเรื่อง “Elements of a Fatwa & Their Contribution to Confidence in Its Validity” (Furber, 2013) การศึกษาเรื่อง “Patterns of Ijtihad in Malaysia: Analysis of Malaysian National Fatwa Council” (Man, 2014) และการศึกษาเรื่อง “Fatwa in Islamic Law, Institutional Comparison of Fatwa in Malaysia and Pakistan: The Relevance of Malaysian Fatwa Model for Legal System of Pakistan” (Mehmood, 2015)

จากความเป็นมาเกี่ยวกับคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามด้วยมุมมองทางภาษา ซึ่งจะมีประโยชน์ส่วนหนึ่ง ได้แก่ ผู้ประกาศคำวินิจฉัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปพิจารณาประยุกต์ใช้ในกระบวนการประกาศคำวินิจฉัยในอนาคต นอกจากนี้

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาจะแสดงให้เห็นลักษณะภาษาที่ใช้สื่อสารในบริบทที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามและมุสลิมในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันยังมีการศึกษาด้านนี้จำนวนไม่มากนัก สำหรับวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือเพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive random sampling) (Leedy & Ormrod, 2015, p. 183) โดยได้คัดเลือกคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 หมวด 1 มาตรา 8 ในการออกประกาศเกี่ยวกับข้อวินิจฉัยตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมคำวินิจฉัยดังกล่าวในเดือนมีนาคม 2560 จากเว็บไซต์ของสำนักจุฬาราชมนตรี (www.skthai.org) ที่เผยแพร่คำวินิจฉัยสู่สาธารณชนจำนวนทั้งสิ้น 47 เรื่อง (Sheikhul Islam Office, 2017) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมคำวินิจฉัยทุกเรื่องมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยของจุฬาราชมนตรี ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมโดยใช้แนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย ได้แก่ การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อม (conjunction) (Halliday and Hasan, 1976, pp. 238 - 267) การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อมสัมพันธ์สาร (Prasitratthasin, 2012, pp. 129 - 137) คำเชื่อมสัมพันธ์สาร (Panupong and Laolertworakun, 2012, pp. 59 - 60) และคำเชื่อมจำแนกตามความหมาย (Panthumetha, 2014, pp. 92 - 105)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยพบว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมที่ปรากฏใช้ในคำวินิจฉัยสามารถจำแนกเป็น 14 ประเภท ได้แก่

การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ การเชื่อมโยงแสดงความคล้อยตาม การเชื่อมโยงแสดงการเลือก การเชื่อมโยงแสดงจุดหมาย การเชื่อมโยงแสดงลักษณะ การเชื่อมโยงแสดงแหล่งเดิม การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา การเชื่อมโยงแสดงผล การเชื่อมโยงแสดงเหตุ การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข การเชื่อมโยงแสดงความขัดแย้ง การเชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง การเชื่อมโยงแสดงการเสริม และการเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลาม

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อม	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ	1,264	26.49
2. การเชื่อมโยงแสดงความคล้อยตาม	897	18.80
3. การเชื่อมโยงแสดงการเลือก	473	9.92
4. การเชื่อมโยงแสดงจุดหมาย	365	7.65
5. การเชื่อมโยงแสดงลักษณะ	322	6.75
6. การเชื่อมโยงแสดงแหล่งเดิม	293	6.14
7. การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา	286	6.00
8. การเชื่อมโยงแสดงผล	181	3.79
9. การเชื่อมโยงแสดงเหตุ	150	3.14
10. การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข	148	3.10
11. การเชื่อมโยงแสดงความขัดแย้ง	121	2.54
12. การเชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง	113	2.37
13. การเชื่อมโยงแสดงการเสริม	82	1.72
14. การเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง	76	1.59
รวม	4,771	100.00

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามที่มีอัตราความถี่ในการปรากฏใช้มากที่สุด ได้แก่ การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ (ร้อยละ 26.49) รองลงมาคือการเชื่อมโยงแสดงความคล้ายตาม (ร้อยละ 18.80) และการเชื่อมโยงแสดงการเลือก (ร้อยละ 9.92) ตามลำดับ การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมทั้ง 14 ประเภท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงการขยายความ โดยข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นการขยายความเพื่อให้ข้อมูลหรือรายละเอียดบางอย่างเพิ่มเติมข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามพบว่า คำเชื่อมแสดงการขยายความ ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) “การเชือด ณ ตำแหน่งของการเชือดที่ได้กำหนดไว้ตามศาสนบัญญัติ” (Sheikhul Islam Office, 2017)

2) “ทัศนะของนักวิชาการฝ่ายที่สองซึ่งอนุญาตให้บริจาควัวะตามเงื่อนไขข้างต้น” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 1) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงการขยายความ “ที่” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “การเชือด ณ ตำแหน่งของการเชือด” กับข้อความที่เป็นการขยายความคือ “ได้กำหนดไว้ตามศาสนบัญญัติ” ส่วนตัวอย่างที่ 2) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ซึ่ง” ที่เชื่อมข้อความ “ทัศนะของนักวิชาการฝ่ายที่สอง” กับข้อความที่เป็นการขยายความคือ “อนุญาตให้บริจาควัวะตามเงื่อนไขข้างต้น”

2. การเชื่อมโยงแสดงความคล้ายตาม หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม ข้อความที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่มีความหมายทำนองเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบว่า คำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม ได้แก่ และ ทั้ง...และ กอปรกับ ในทำนองเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3) “ทั้งในส่วนของชาวมุสลิมและศาสนิกชนอื่นอีกด้วย” (Sheikhul Islam Office, 2017)

4) “องค์การเภสัชกรรมมีความจำเป็นเร่งด่วน กอปรกับสถานการณ์ด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 3) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงความคล้ายตาม “ทั้ง...และ” ที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “ในส่วนของชาวมุสลิม” กับข้อความที่มีความหมายทำนองเดียวกันคือ “ศาสนิกชนอื่นอีกด้วย” สำหรับตัวอย่างที่ 4) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “กอปรกับ” ที่เชื่อมข้อความ “องค์การเภสัชกรรมมีความจำเป็นเร่งด่วน” กับข้อความที่มีความหมายทำนองเดียวกันคือ “สถานการณ์ด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด”

3. การเชื่อมโยงแสดงการเลือก หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงการเลือก ข้อความที่ปรากฏก่อนและหลังคำเชื่อมชนิดนี้มีความสัมพันธ์กันแบบให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงการเลือกเพียงคำเดียว ได้แก่ หรือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5) “น้ำที่ถูกใช้ล้างนะญิส (สิ่งสกปรก) ครั้งแรก หรือน้ำที่เจือปนนะญิส” (Sheikhul Islam Office, 2017)

6) “...เพื่อลดอาการตัวร้อนเนื่องจากอาการไข้หรือเพื่อลดความดัน” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 5) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงการเลือก “หรือ” ที่เชื่อมข้อความ “น้ำที่ถูกใช้ล้างนะญิส (สิ่งสกปรก) ครั้งแรก” กับข้อความ “น้ำที่เจือปนนะญิส” โดยทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ในตัวอย่างที่ 6) คำเชื่อม “หรือ” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “...เพื่อลดอาการตัวร้อนเนื่องจากอาการไข้” กับข้อความ “เพื่อลดความดัน” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน

4. การเชื่อมโยงแสดงจุดหมาย หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงจุดหมาย ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่แสดงจุดหมายหรือความมุ่งหมายของข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบว่า คำเชื่อมแสดงจุดหมาย ได้แก่ แก่ สู่ ต่อ ยัง เพื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

7) “คำวินิจฉัยนี้เป็นการให้น้ำหนักแก่ทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่เท่านั้น” (Sheikhul Islam Office, 2017)

8) “ไม่มีการล่งล้าเข้าสู่เขตภายในที่เลยจากลำคอ” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 7) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงจุดหมาย “แก่” ที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “คำวินิจฉัยนี้เป็นการให้น้ำหนัก” กับข้อความที่เป็นจุดหมาย ได้แก่ “ทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่เท่านั้น” ส่วนตัวอย่างที่ 8) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อม “สู่” เชื่อมข้อความ “ไม่มีการล่งล้าเข้า” กับข้อความที่เป็นจุดหมาย ได้แก่ “เขตภายในที่เลยจากลำคอ”

5. การเชื่อมโยงแสดงลักษณะ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงลักษณะ ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่มีความหมายแสดงลักษณะของข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบว่า คำเชื่อมแสดงลักษณะ ได้แก่ โดย ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

9) “การกรองของเสียในร่างกายออกโดยการใสน้ำยาหรือสารละลายเข้าไปในช่องท้องผ่านทางท่อที่ฝังเข้าไปในช่องท้อง” (Sheikhul Islam Office, 2017)

10) “การทำให้สุราแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูด้วยการใสบางสิ่งลงไป เช่น เกลือ เป็นต้น” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 9) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงลักษณะ “โดย” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “การกรองของเสียในร่างกายออก” กับข้อความที่แสดงลักษณะ ได้แก่ “การใสน้ำยาหรือสารละลายเข้าไปในช่องท้องผ่านทางท่อที่ฝังเข้าไปในช่องท้อง” และตัวอย่างที่ 10) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อม “ด้วย” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “การทำให้

สุราแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชู” กับข้อความที่แสดงลักษณะ ได้แก่ “การใส่บางสิ่งลงไป เช่น เกลือ เป็นต้น”

6. การเชื่อมโยงแสดงแหล่งเดิม หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงแหล่งเดิม ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้มีความหมายแสดงแหล่งเดิมหรือแหล่งที่มาของข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงแหล่งเดิมเพียงคำเดียว ได้แก่ จาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

11) “เจลาตินที่ผลิตขึ้นจากส่วนประกอบของสัตว์ที่ถูกเชือดอย่างถูกต้อง” (Sheikhul Islam Office, 2017)

12) “การรวบรวมน้ำมันที่เหลือจากการเลี้ยงทารกของแม่ทารกที่มีปริมาณน้ำมันมาก” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 11) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงแหล่งเดิม “จาก” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “เจลาตินที่ผลิตขึ้น” กับข้อความที่แสดงแหล่งที่มา ได้แก่ “ส่วนประกอบของสัตว์ที่ถูกเชือดอย่างถูกต้อง” สำหรับในตัวอย่างที่ 12) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “จาก” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “การรวบรวมน้ำมันที่เหลือ” กับข้อความที่แสดงแหล่งเดิม ได้แก่ “การเลี้ยงทารกของแม่ทารกที่มีปริมาณน้ำมันมาก”

7. การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงลำดับเวลา ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน หลัง หรือในเวลาเดียวกับเหตุการณ์ในข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงลำดับเวลา ได้แก่ แล้ว ก่อน เมื่อ จน จนกระทั่ง หลัง ภายหลัง ขณะ ในขณะที่ ครั้น หลังจาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

13) “ปล่อยน้ำยาหรือสารละลายที่มีของเสียอยู่ออกไปจากช่องทางแล้ว เดมน้ำยาใหม่เข้าไปอีก” (Sheikhul Islam Office, 2017)

14) “ผู้มีสิทธิรับมรดกก็ย่อมมีสิทธิในการรับหรือการปฏิเสธคำสั่งเสียของบิดาได้เช่นกันภายหลังการเสียชีวิตของบิดา” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 13) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงลำดับเวลา “แล้ว” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ปล่อน้ำยาหรือสารละลายที่มีของเสียอยู่ออกไปจากช่องท้อง” กับข้อความ “เติมน้ำยาใหม่เข้าไปอีก” โดยข้อความหน้าคำเชื่อมนี้เป็นข้อความที่แสดงเหตุการณ์ซึ่งเกิดก่อนเหตุการณ์ในข้อความหลังคำเชื่อม และตัวอย่างที่ 14) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ภายหลัง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ผู้มีสิทธิรับมรดกก็ย่อมมีสิทธิในการรับหรือการปฏิเสธคำสั่งเสียของบิดาได้เช่นกัน” กับข้อความ “การเสียชีวิตของบิดา” โดยข้อความหน้าคำเชื่อมดังกล่าวเป็นข้อความที่แสดงเหตุการณ์ซึ่งเกิดหลังเหตุการณ์ในข้อความหลังคำเชื่อม

8. การเชื่อมโยงแสดงผล หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงผล ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นผลที่เกิดจากการกระทำตามข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงผล ได้แก่ จึง ดังนั้น ดังนั้น...จึง ฉะนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

15) “การซื้อขายร่างกายและอวัยวะของมนุษย์จึงเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาด” (Sheikhul Islam Office, 2017)

16) “ดังนั้น การข่มขู่คุกคามให้สุจริตชนต้องหยุดทำงานในวันศุกร์จึงเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 15) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงผล “จึง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “การซื้อขายร่างกายและอวัยวะของมนุษย์” กับข้อความที่เป็นผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ “เป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาด” ส่วนตัวอย่างที่ 16) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ดังนั้น...จึง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “การข่มขู่คุกคามให้สุจริตชนต้องหยุดทำงานในวันศุกร์” กับข้อความที่เป็นผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ “เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น”

9. การเชื่อมโยงแสดงเหตุ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงเหตุ ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นสาเหตุของข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงเหตุ ได้แก่ เพราะ เนื่องจาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

17) “การถ่ายเลือดจากบุคคลที่มีสภาพร่างกายเป็นปกติไปยังผู้ป่วยไม่เคยเป็นที่รู้จักในหมู่นักนิติศาสตร์อิสลามรุ่นก่อนเพราะการถ่ายเลือดเพียงจะถูกค้นพบราวคริสต์ศตวรรษที่ 18” (Sheikhul Islam Office, 2017)

18) “การฉีดสารวิตามินต่าง ๆ ก็ไม่ทำให้เสียการถือศีลอด เนื่องจากสารที่ถูกฉีดไม่ได้เข้าสู่ภายในร่างกายจากช่องทางารเปิดตามธรรมชาติ” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 17) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงเหตุ “เพราะ” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “การถ่ายเลือดจากบุคคลที่มีสภาพร่างกายเป็นปกติไปยังผู้ป่วยไม่เคยเป็นที่รู้จักในหมู่นักนิติศาสตร์อิสลามรุ่นก่อน” กับข้อความที่มีความหมายแสดงเหตุ ได้แก่ “การถ่ายเลือดเพียงจะถูกค้นพบราวคริสต์ศตวรรษที่ 18” สำหรับตัวอย่างที่ 18) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “เนื่องจาก” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “การฉีดสารวิตามินต่าง ๆ ก็ไม่ทำให้เสียการถือศีลอด” กับข้อความที่มีความหมายแสดงเหตุ ได้แก่ “สารที่ถูกฉีดไม่ได้เข้าสู่ภายในร่างกายจากช่องทางารเปิดตามธรรมชาติ”

10. การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อแม้ที่กำหนดไว้สำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข ได้แก่ ถ้า หาก ถ้าหาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

19) “การหยอดตาก็ไม่ทำให้เสียการถือศีลอด หากมียาหยอดตาไหลลงสู่ลำคอก็ให้คายออกเสีย” (Sheikhul Islam Office, 2017)

20) “กรณีนี้ย่อมถือว่าผู้นั้นมีอุปสรรคก็ให้ผู้นั้นลงพักค้างแรมในสถานที่ซึ่งอยู่ใกล้ มินาที่สุด... ถ้าผู้นั้นยอมรับความลำบากโดยทำการค้างแรมบนท้องถนนหรือริมทางเท้าพร้อมกับมีความปลอดภัย” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 19) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “หาก” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “การหยอดตาก็ไม่ทำให้เสียการถือศีลอด” กับข้อความที่เป็นข้อแม้ ได้แก่ “มียาหยอดตาไหลลงสู่ลำคอก็ให้คายออกเสีย” ส่วนตัวอย่างที่ 20) แสดงให้เห็น

คำเชื่อม “ถ้า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “กรณีนี้ย่อมถือว่าผู้นั้นมีอุปสรรคก็ให้ผู้นั้นลงพักค้างแรมในสถานที่ซึ่งอยู่ใกล้มินาที่สุด...” กับข้อความที่เป็นข้อแม้ ได้แก่ “ผู้นั้นยอมรับความลำบากโดยทำการค้างแรมบนท้องถนนหรือริมทางเท้าพร้อมกับมีความปลอดภัย”

11. การเชื่อมโยงแสดงความขัดแย้ง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้มีความหมายที่ขัดกัน ไม่ลงรอยกัน หรือไม่สอดคล้องกันกับข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง ได้แก่ แต่ อย่างไรก็ตาม แต่ทว่า กระนั้นก็ตาม ในทางตรงกันข้าม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

21) “การนำเลือดออกจากร่างกายของผู้ถือศีลอดด้วยวิธีการเจาะเลือด การบริจาคเลือด และการกรอกเลือด ไม่ทำให้เสียการถือศีลอดตามคำวินิจฉัยของปวงประชาญ์ แต่ถือเป็นสิ่งที่ไม่บังควร” (Sheikhul Islam Office, 2017)

22) “การปลูกถ่ายอวัยวะนั้น จำต้องเป็นวิธีการเดียวทางการแพทย์ ซึ่งเป็นไปได้ในการรักษาผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤตนั้น... อย่างไรก็ตามเงื่อนไขข้อนี้ไม่อาจนำมาใช้ในกรณีของการปลูกถ่ายไตได้” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 21) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่” ที่ใช้เชื่อมระหว่างข้อความ “การนำเลือดออกจากร่างกายของผู้ถือศีลอดด้วยวิธีการเจาะเลือด การบริจาคเลือด และการกรอกเลือด ไม่ทำให้เสียการถือศีลอดตามคำวินิจฉัยของปวงประชาญ์” กับข้อความที่มีความหมายไม่สอดคล้องกัน ได้แก่ “ถือเป็นสิ่งที่ไม่บังควร” ในตัวอย่างที่ 22) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อม “อย่างไรก็ตาม” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “การปลูกถ่ายอวัยวะนั้น จำต้องเป็นวิธีการเดียวทางการแพทย์ ซึ่งเป็นไปได้ในการรักษาผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤตนั้น...” กับข้อความที่มีความหมายขัดกัน ได้แก่ “เงื่อนไขข้อนี้ไม่อาจนำมาใช้ในกรณีของการปลูกถ่ายไตได้”

12. การเชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงตัวอย่าง ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นข้อความที่

กล่าวถึงเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของส่วนรวมทั้งหมด จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบ คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง ได้แก่ เช่น อาทิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

23) “อวัยวะที่มักเห็นหรือคล้ำได้อยู่ภายนอก เช่น ก้อนหรือถุงน้ำที่ ผิวหนังหรือต่อมน้ำเหลืองหรืออื่น ๆ” (Sheikhul Islam Office, 2017)

24) “ การบริจาควส่วนหนึ่งจากร่างกายของเขาซึ่งเป็นส่วนที่เป็น ประโยชน์แก่ผู้อื่นและไม่มีอันตรายต่อผู้อื่น อาทิ การบริจาควส่วนหนึ่งจากเลือดของเขา ให้แก่สถานพยาบาลบางแห่งหรือธนาคารเลือด” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 23) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง “เช่น” เป็นคำ ที่ใช้เชื่อมข้อความ “อวัยวะที่มักเห็นหรือคล้ำได้อยู่ภายนอก” กับข้อความที่กล่าวถึง เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของส่วนรวมทั้งหมด ได้แก่ “ก้อนหรือถุงน้ำที่ผิวหนังหรือต่อมน้ำเหลืองหรืออื่น ๆ” ส่วนตัวอย่างที่ 24) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อม “อาทิ” เป็นคำที่ใช้ เชื่อมข้อความ “การบริจาควส่วนหนึ่งจากร่างกายของเขาซึ่งเป็นส่วนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและไม่มีอันตรายต่อผู้อื่น” กับข้อความที่กล่าวถึงเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของ ส่วนรวมทั้งหมด ได้แก่ “การบริจาควส่วนหนึ่งจากเลือดของเขาให้แก่สถานพยาบาลบาง แห่งหรือธนาคารเลือด”

13. การเชื่อมโยงแสดงการเสริม หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงการเสริม ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นการ ยืนยันหรือการสนับสนุนข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบ คำเชื่อมแสดงการเสริมเพียงคำเดียว ได้แก่ ทั้งนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

25) “ตามหลักนิติศาสตร์อิสลาม ร่างกายของมนุษย์มีศักดิ์ศรีอันจะ ละเมิดไม่ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะร่างกายนั้นจะเป็นบุคคลที่มีชีวิตหรือเสียชีวิตแล้วก็ตาม” (Sheikhul Islam Office, 2017)

26) “การให้บริการเข้มและอุปกรณ์สะอาดสำหรับผู้ไข้ยาเสพติดชนิดฉีด อีกระยะหนึ่งในช่วงระยะเวลา นี้ ถือเป็นสิ่งที่ศาสนามีข้ออนุโลมให้สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ เป็นข้ออนุโลมตามความจำเป็นในชั้นอุกฤษฏ์ (สูงสุด)” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 25) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงการเสริม “ทั้งนี้” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “ตามหลักนิติศาสตร์อิสลาม ร่างกายของมนุษย์มีศักดิ์ศรีอันจะละเมิดไม่ได้” กับข้อความที่เป็นการยืนยัน ได้แก่ “ไม่ว่าร่างกายนั้นจะเป็นบุคคลที่มีชีวิตหรือเสียชีวิตแล้วก็ตาม” ส่วนตัวอย่างที่ 26) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงการเสริมที่ใช้เชื่อมระหว่างข้อความ “การให้บริการเข้มและอุปกรณ์สะอาดสำหรับผู้ช้ยาเสพติดชนิดฉีด อีกระยะหนึ่งในช่วงระยะเวลาสั้น ถือเป็นสิ่งที่ศาสนามีข้ออนุโลมให้สามารถกระทำได้” กับข้อความที่เป็นการสนับสนุน ได้แก่ “เป็นข้ออนุโลมตามความจำเป็นในชั้นอุกฤษฏ์”

14. การเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยคำเชื่อมแสดงการเปลี่ยนเรื่อง ข้อความที่ปรากฏหลังคำเชื่อมชนิดนี้เป็นเรื่องใหม่ที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับข้อความที่ปรากฏก่อนคำเชื่อม จากการวิเคราะห์คำวินิจฉัยพบคำเชื่อมแสดงการเปลี่ยนเรื่อง ได้แก่ ส่วน สำหรับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

27) “การใช้ยาสวนทางทวารหนักหรือการเหน็บทำให้เสียการถือศีลอด ส่วนการใส่สายสวนปัสสาวะเข้าสู่ช่องทวารเบาหรือทางเดินปัสสาวะนั้น ไม่ทำให้เสียการถือศีลอดแต่อย่างใด” (Sheikhul Islam Office, 2017)

28) “ฝ่ายอัช-ชาฟิอียะฮ์ถือว่า น้ำสัสมายซูที่ได้จากสุราด้วยวิธีการเช่นนี้เป็นสิ่งที่สะอาดและเป็นที่ยอมรับตามคำกล่าวในมัซฮับที่ถูกต้องที่สุด... สำหรับฝ่ายอัล-ฮานาฟิยะฮ์ถือว่า สุราที่แปรสภาพเป็นน้ำสัสมายซูด้วยการใส่วัตถุบางอย่างลงไปนั้น เป็นสิ่งที่สะอาด” (Sheikhul Islam Office, 2017)

ตัวอย่างที่ 27) แสดงให้เห็นคำเชื่อมแสดงการเปลี่ยนเรื่อง “ส่วน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “การใช้ยาสวนทางทวารหนักหรือการเหน็บทำให้เสียการถือศีลอด” กับข้อความที่เป็นเรื่องใหม่ซึ่งยังไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน ได้แก่ “การใส่สายสวนปัสสาวะเข้าสู่ช่องทวารเบาหรือทางเดินปัสสาวะนั้น ไม่ทำให้เสียการถือศีลอดแต่อย่างใด” และตัวอย่างที่ 28) แสดงให้เห็นคำเชื่อม “สำหรับ” ที่ใช้เชื่อมระหว่างข้อความ “ฝ่ายอัช-ชาฟิอียะฮ์ถือว่า น้ำสัสมายซูที่ได้จากสุราด้วยวิธีการเช่นนี้เป็นสิ่งที่สะอาดและเป็นที่ยอมรับตามคำกล่าวในมัซฮับที่ถูกต้องที่สุด...” กับข้อความที่เป็นเรื่องใหม่ซึ่งยังไม่

เคยกล่าวถึงมาก่อน ได้แก่ “ฝ่ายอัล-ฮานาฟียะฮ์ถือว่า สุราที่แปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชู ด้วยการใส่วัตถุบางอย่างลงไปนั้นเป็นสิ่งที่สะอาด”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนานิสลามภาษาไทยของ จุฬาราชมนตรีสามารถจำแนกเป็น 14 ประเภท เรียงตามลำดับความถี่ในการปรากฏใช้ จากมากไปน้อย ได้แก่ การเชื่อมโยงแสดงการขยายความ (ร้อยละ 26.49) การเชื่อมโยง แสดงความคล้ายตาม (ร้อยละ 18.80) การเชื่อมโยงแสดงการเลือก (ร้อยละ 9.92) การเชื่อมโยงแสดงจุดหมาย (ร้อยละ 7.65) การเชื่อมโยงแสดงลักษณะ (ร้อยละ 6.75) การเชื่อมโยงแสดงแหล่งเดิม (ร้อยละ 6.14) การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา (ร้อยละ 6.00) การเชื่อมโยงแสดงผล (ร้อยละ 3.79) การเชื่อมโยงแสดงเหตุ (ร้อยละ 3.14) การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข (ร้อยละ 3.10) การเชื่อมโยงแสดงความขัดแย้ง (ร้อยละ 2.54) การเชื่อมโยงแสดงตัวอย่าง (ร้อยละ 2.37) การเชื่อมโยงแสดงการเสริม (ร้อยละ 1.72) และการเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง (ร้อยละ 1.59)

สรุปผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำวินิจฉัยทางศาสนานิสลามภาษาไทยเป็นสัมพันธสารหรือข้อความที่มีการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมที่หลากหลาย เพื่อแสดงความเกี่ยวพันกันระหว่างประโยคต่าง ๆ ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับผลการศึกษาบางเรื่อง ได้แก่ การศึกษาเรื่อง “A Study of Conjunctive Adverbials in Academic Journal Articles” (Li, 2014, pp. 145 - 161) ที่พบว่า หน่วยวิเศษณ์ (adverbial) ที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความก็มีหลายประเภทเช่นกัน ได้แก่ หน่วยเชื่อมแสดงความคล้ายตาม (addition) หน่วยเชื่อมแสดงความขัดแย้ง (contrast) หน่วยเชื่อมแสดงผล (result) หน่วยเชื่อมแสดงการแจกแจง (enumeration) หน่วยเชื่อมแสดงการขยายความ (apposition) หน่วยเชื่อมแสดงการสรุป (summation) หน่วยเชื่อมแสดงการเปลี่ยนเรื่อง (transition) และหน่วยเชื่อมแสดงการยืนยัน (corroboration) และ การศึกษาเรื่อง “A Study of Cohesion in International Postgraduate Business

Students' Multimodal Written Texts: An SF-MDA of a Key Topic in Finance” (Alyousef & Alnasser, 2015, pp. 56-78) ที่พบการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การเชื่อมโยงแสดงความคล้ายตาม (additive) การเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข (conditional) การเชื่อมโยงแสดงเหตุ (causal) การเชื่อมโยงแสดงการเปรียบเทียบ (comparative) การเชื่อมโยงแสดงลำดับเวลา (temporal) การเชื่อมโยงแสดงการอธิบาย (clarification) การเชื่อมโยงแสดงการเปลี่ยนเรื่อง (variation) และการเชื่อมโยงแสดงการขยายความ (appositive)

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมหลายประเภทที่ปรากฏใช้ในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยยังอาจพิจารณาในแง่ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้ประกาศคำวินิจฉัยใช้ในการเรียบเรียงข้อความ อาทิ การขยายความ การแสดงสาเหตุ การแสดงตัวอย่าง การแสดงเงื่อนไข ฯลฯ กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สภาพปัญหาที่มุสลิมประสบอาจมีความซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมุสลิมในหลายแง่มุม ผู้ประกาศคำวินิจฉัยจึงจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายเพื่อให้สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามแสดงให้เห็นสภาพปัญหาที่หลากหลายและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบัญญัติของอิสลามกับความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันของมุสลิม คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดียิ่งสำหรับการทำความเข้าใจความเป็นไปของสังคมในบริบทที่หลากหลาย (Kaptein & Laffan, 2005, p. 1)

ผลการศึกษาร่วมเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยยังแสดงให้เห็นอีกว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมที่มีอัตราความถี่ในการปรากฏใช้มากที่สุด ได้แก่ การเชื่อมโยงแสดงการขยายความที่มีรูปภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้คือคำเชื่อมแสดงการขยายความ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาบางเรื่อง ได้แก่ การศึกษาเรื่อง “A Corpus-based Study of Conjunction Devices in English International Law Texts and its Farsi Translation” (Ketabi, 2012,

pp. 362-371) ที่พบว่า คำเชื่อมแสดงความขัดแย้งเป็นคำเชื่อมที่ปรากฏใช้มากที่สุด ในข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศในภาษาอังกฤษและคำแปลภาษาพม่า และการศึกษาเรื่อง “A Study of Conjunctive Adverbials in Academic Journal Articles” (Li, 2014, pp. 145 - 161) ที่พบว่า คำเชื่อมแสดงความคล้ายตามเป็นคำเชื่อมที่มีความถี่ในการปรากฏใช้มากที่สุดในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

กล่าวได้ว่า คำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยของจุฬาราชมนตรีเป็นข้อความที่ผู้ประกาศคำวินิจฉัยมักใช้การเชื่อมโยงแสดงการขยายความเพื่อให้ข้อมูลหรือรายละเอียดบางอย่างเพิ่มเติม อันจะทำให้คำวินิจฉัยนั้นมีเนื้อหาที่สมบูรณ์และชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของอิสลามที่ส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนแสวงหาความรู้ และคำแนะนำจากบรรดาผู้รู้และนักวิชาการ (Man, 2014, p. 25) ในทางกลับกัน ผู้ที่มีความรู้ก็มีหน้าที่ตอบคำถามและให้คำแนะนำตามหลักการของอิสลามเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับมุสลิมด้วยกัน

References

- Alyousef, H. S. and Alnasser, S. M. (2015). A Study of cohesion in international postgraduate business students' multimodal written texts: An SF-MDA of a key topic in finance. *The Buckingham Journal of Language and Linguistics*, 8, 56-78.
- Baleviciene, D. I. (2014). *Density and distribution of cohesion devices in the texts of literary and legal genres* (Unpublished master's Paper), Lithuanian University of Educational Sciences, Department of English Philology.
- Benmad, G., Salaming, M. and Baka, D. (2012). Mufti of Thailand: It's necessity, possibility and model. *Al-Nur Journal of the Graduate School of Fatoni University*, 7, 43-53. [in Thai]

- Black, A. and Hosen, N. (2009). Fatwas: Their role in contemporary secular Australia. *Griffith Law Review*, 18, 405-427.
- Furber, M. (2013). Elements of a Fatwa & their contribution to confidence in its validity. *Tabah Analytic Brief*, 14, 1-7.
- Halliday, M. A. K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. New York: Longman.
- Kaptein, N. and Laffan, M. (2005). Fatwas in Indonesia. *Islamic Law and Society*, 12, 1-8.
- Karanja, M. W. (2014). *Discourse analysis of Catholic homilies: A case study of Queen of Apostles Seminary Church, Ruaraka Nairobi* (Master's Dissertation), University of Nairobi, Department of Linguistics and Languages.
- Ketabi, S. (2012). A corpus-based study of conjunction devices in English international law texts and its Farsi translation. *International Journal of Linguistics*, 4, 362-371.
- Leedy, P. D. and Ormrod, J. E. (2015). *Practical research: Planning and design*. Boston, MA: Pearson.
- Li, T. C. (2014). A study of conjunctive adverbials in academic journal articles. *Journal of Humanity and Sociology*, 23, 145-161.
- Man, S. (2014). *Patterns of Contemporary Ijtihad in Malaysia: Analysis on Fatwas of Malaysian National Fatwa Council*. Proceedings from the International Conference on Advances in Management, Economics, and Social Science-MES. Conference 7th to 8th June 2014. Rome, Italy.
- Mehmood, M. I. (2015). Fatwa in Islamic law, institutional comparison of Fatwa in Malaysia and Pakistan: The relevance of Malaysian

- Fatwa model for legal system of Pakistan. *Arts Social Sciences Journal*, 6, 118.
- Panthumetha, N. (2014). *Thai grammar*. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Panupong, W. and Laolertworakun, A. (2012). Word Class. In W. Panupong and et al, *Thai language norms Book 3: Word class, phrase, sentence, and discourse* (pp. 16-65). Bangkok: Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. [in Thai]
- Prasitratthasin, A. (2012). Discourse. In W. Panupong and et al, *Thai language norms Book 3: Word class, phrase, sentence, and discourse* (pp. 117-144). Bangkok: Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. [in Thai]
- Saleh, M. I. (2011). *Dictionary of Islamic words & expressions*. Riyadh: Maktaba Dar-us-Salam.
- Sheikhul Islam Office. (2017. March). *Thai Islamic verdicts of Sheikhul Islam*. Retrieved from <http://www.skthai.org>. [in Thai]
- Schiffrin, D. (2006). *Discourse*. In R. Fasold and J. Connor-Linton (Eds.). *An introduction to language and linguistics* (pp. 169-199). Cambridge: Cambridge University Press.